

Vem är en sahabi?

En genomgång av termens historia och betydelse

Trettio tusen deltog med Profeten ﷺ i slaget vid Tabuk år nio efter hijra, och mer än hundra tusen samlades med honom under avskedspilgrimsfärden år tio. Är alla dessa att räkna som sahaba - de som Gud har prisat och beskrivit med allt gott? Utan tvekan såg alla dessa Profeten ﷺ, även om många av dem inte satt med honom eller följde honom på det sätt som först kommer till tanken. Ingår de då alla i definitionen av "sahabi" som lärda använder?

Sahabin mellan jurister och hadithlärda

Lärda är två grupper i sin definition av sahabi - mellan en bred och en snäv förståelse.

Hadithlärdas definition

De definierar sahabi som: *Den som mötte Profeten ﷺ i vaket tillstånd, trodde på honom efter hans sändning under hans livstid, och dog som troende.*

Denna definition väcker flera frågor, först och främst att den omfattar

mycket olika kategorier av människor. Enligt denna definition räknas som "sahabi" både de stora kända sahaba och de vars sällskap med Profeten var kort, såsom Ḍimam ibn Tha‘laba som sändes av Banu Sa‘d, antog islam och återvände till sitt folk som antog islam genom honom. Likaså räknas både den som såg Profeten ﷺ och den som inte satt med honom, såsom beduinerna som bevittnade avskedspilgrimsfärden.

I denna definition ingår också den som återberättade tusentals hadither – som Abu Hurayra, Ibn Omar och Ibn ‘Abbas – och den som återberättade en enda hadith, två hadither eller ingen alls. Den som deltog i en eller flera strider med Profeten ﷺ och den som inte deltog i någon, såsom poeten Hassan ibn Thabit. Vissa lärda krävde att man skulle ha deltagit i minst en eller två strider för att räknas som sahabi.

Definitionen omfattar även män och kvinnor, samt barn – både de som var medvetna, såsom al-Hasan och al-Husayn, söner till ‘Ali ibn Abi Talib, och ‘Abdullah ibn al-Zubayr, som alla var under nio år när Profeten ﷺ dog – och de som ännu inte var medvetna, såsom Muaammad ibn Abi Bakr, som föddes tre månader före Profetens ﷺ död.

Däremot räknas inte den som levde samtidigt som Profeten ﷺ och trodde på honom men aldrig mötte honom – såsom Negus, kungen av Abessinien – eller den som mötte Profeten ﷺ medan han ännu var otroende och först trodde efter Profetens död.

Juristers och usul-lärdas definition

De definierar sahabi som: *Den som mötte Profeten ﷺ som troende efter hans sändning, under hans livstid, och vars sällskap med honom var långt och återkommande, i syfte att följa honom och ta kunskap från honom, även om han inte återberättade något, och som dog som troende.*

Denna definition är strängare och begränsar sahabi-skapet genom uttrycket "och hans sällskap var långt". Lärda har skiljt sig åt om vad som räknas som "långt sällskap": sex månader, ett år eller mer. Detta skapar nya problem, eftersom många sahaba som återberättade hadither hade kortare sällskap än så. Det finns ingen bevisgrund för att fastställa en specifik tidsgräns. Det mest korrekta är att "sällskap" inte definieras med en exakt tidsmängd, utan med vad som i sedvanan räknas som verkligt sällskap – att personen följde Profeten ﷺ och tog från honom.

Denna definition utesluter tiotusentals som hadithlärdarna räknar som sahaba, eftersom de anser att själva synen av Profeten ﷺ räcker, på grund av Profetens ﷺ ära och den höga ställningen hos den som såg honom.

Hur som helst har biografiverken som handlar om sahaba endast bevarat omkring en tiondel av alla som såg Profeten ﷺ, vilket Ibn Hajar dokumenterade i *al-Isaba fi Tamyiz al-Sa'aba*.

Att fastställa sahabi-skap

Lärda har använt olika metoder och regler för att fastställa om någon är sahabi, för att ingen som inte är det ska räknas som sådan. Bland dessa metoder finns:

Mutawatir-rapporter

Som i fallet med de fyra rättleda kaliferna och de stora sahaba som Sa'd ibn Abi Waqqas, [Abu Obayda ibn al-Jarrah](#) och 'Abd al-Raaman ibn 'Awf.

Utbredd kännedom och berömmelse

Som i fallet med Abu Hurayra, 'Abdullah ibn Omar, Abu Sa'id al-Khudri, Abu Musa al-Ash'ari och liknande. Ingen muslim tvivlar på deras sahabi-skap.

Att personen hade ett uppdrag av Profeten ﷺ

Som att leda en expedition, t.ex. 'Abdullah ibn Jaash och Obayda ibn al-Harith.

Att personen utsågs till befälhavare av en av de rättleda kaliferna

Som Sharaabil ibn Hasana och Abu Obayd ibn Mas'ud, eftersom kaliferna inte brukade utse någon annan än sahaba till sådana poster.

Sahaba – olika nivåer och kategorier

Bland de lärda finns de som betraktade sahaba som en enda och samma kategori. Deras argument är att själva sahabi-skapet har en sådan enorm

ära och hög ställning att det överträffar alla andra faktorer, såsom tidig konversion till islam, uppoffringar eller givande.

Andra lärda delade in sahaba i nivåer (tabaqat), såsom Ibn Sa'd, al-Hakim och andra. De argumenterade att även om sahaba är lika i själva äran av att ha sällskap med Profeten ﷺ och att ha sett honom, så är de olika i fråga om tidig konversion, uppoffringar och givande. Den som gick in i islam tidigt är inte som den som kom senare.

Den mest kända indelningen av sahaba är den som gjordes av al-Hakim al-Nisaburi, en av hadithvetenskapens stora imamer, i hans kända bok *Ma'rifat Olum al-Hadith*. Han delade in sahaba i tolv nivåer:

Första nivån:

De som var först med att gå in i islam i Mecka, såsom Abu Bakr, Omar, Othman och 'Ali ibn Abi Talib.

Andra nivån:

De som tillhörde Dar al-Nadwa – huset där Mekkas ledare brukade samlas för att rådslå. Efter Omars konversion tog Profeten ﷺ honom till Dar al-Nadwa, och en grupp meckaner gav honom då sin trohetsed.

Tredje nivån:

De som utvandrade till Abessinien, såsom Ja'far ibn Abi Talib.

Fjärde nivån:

Deltagarna i den första 'Aqaba-eden, såsom Obada ibn al-Samit och As'ad ibn Zurara.

Femte nivån:

Deltagarna i den andra 'Aqaba-eden, de flesta av dem från ansar.

Sjätte nivån:

De första emigranterna som anlände till Profeten ﷺ i Quba innan han gick in i Medina, såsom Abu Salama ibn 'Abd al-Asad och 'Amir ibn Rabi'a.

Sjunde nivå:

De som deltog i slaget vid Badr, såsom al-Habbab ibn al-Mundir.

Åttonde nivå:

De som utvandrade till Medina mellan slaget vid Badr och Hdaybiya-fördraget, såsom al-Mughira ibn Shu'ba.

Nionde nivå:

Deltagarna i Bay'at al-Ridwan vid Hdaybiya, såsom 'Abdullah ibn Omar.

Tionde nivå:

De som utvandrade mellan Hdaybiya-fördraget och erövringen av Mecka, såsom Khalid ibn al-Walid och 'Amr ibn al-'As.

Elfte nivå:

De som antog islam vid erövringen av Mecka, såsom Abu Sufyan ibn Harb, Mu'awiya ibn Abi Sufyan och 'Attab ibn Asid.

Tolfte nivå:

De barn och unga som såg Profeten ﷺ vid erövringen av Mecka och under avskedspilgrimsfärden.

Denna indelning är den som de flesta författare som skrivit om sahabas nivåer har följt. Den bekräftar att sahaba inte alla är på samma nivå, utan att de skiljer sig åt i rang och ställning.

Sahabornas ställning och berömmelse

Detta indelningssystem, som tog hänsyn till sahabornas rang och gav företräde åt dem som var tidiga i islam, hade ingen nämnvärd påverkan på att begränsa deras insatser utifrån deras förmågor, talanger eller bidrag till den islamiska historien och det intellektuella arvet. De största muslimska befälhavarna och de mest inflytelserika i de islamiska erövringarna var inte bland de tidigaste muslimerna – såsom Khalid ibn al-Walid och 'Amr ibn al-'As, som båda tillhörde den tionde nivå. Även Mu'awiya ibn Abi Sufyan fick en framstående position och grundade en stat, trots att han var en av "erövringsmuslimerna", alltså från den elfte

nivån.

Den sahabi som återberättade flest hadither var Abu Hurayra, som antog islam år sju efter hijra – ungefär tjugo år efter att kallelsen började. Zayd ibn Thabit var en av de mest kunniga i rättsfrågor bland sahaba trots sin unga ålder; han hade inte fyllt tjugo när Profeten ﷺ dog. Han fick ansvaret att samla ihop Koranen under Abu Bakrs kalifat och var då tjuogoett år gammal.

Sahabornas rättvisa ('adala)

Trots att sahaba skiljer sig åt i fråga om tidig konversion, rang, ställning och uppskattning, är de alla rättsinniga ('udul) genom Guds lovord om dem. När Gud har förklarat dem rättsinniga behöver de inte någon människas bekräftelse.

Gud säger:

"Muhammad är Guds Sändebud. De som är med honom är hårda mot de otrogna, barmhärtiga mot varandra. Du ser dem böja sig och falla ned i prostration, sökande Guds nåd och Hans välbehag. Deras kännetecken syns i deras ansikten som spår av prostration. Sådan är deras beskrivning i Tora, och deras beskrivning i Evangeliet är som en planta som skjuter skott, stärker det, blir kraftigt och står stadigt på sin stjälk och gläder odlarna – för att reta de otrogna genom dem. Gud har lovat dem av dem som tror och gör goda gärningar förlåtelse och en stor belöning." (al-Fata 29)

Och Han säger:

"De främsta, de första av emigranterna och hjälparna, och de som följer dem i godhet – Gud är nöjd med dem och de är nöjda med Honom. Han har förberett åt dem trädgårdar under vilka floder rinner, där de ska förbli för evigt. Det är den stora framgången." (al-Tawba 100)

Och Han säger:

"Gud var nöjd med de troende när de gav dig sin trohetsed under trädet. Han visste vad som fanns i deras hjärtan, så Han sände ned lugn över dem och belönade dem med en nära förestående seger." (al-Fata 18)

Profeten ﷺ prisade dem också med vackra ord och sade:

”Frukta Gud i fråga om mina sahaba. Ta dem inte till mål (för angrepp) efter mig. Den som älskar dem gör det av kärlek till mig, och den som hatar dem gör det av hat mot mig. Den som skadar dem har skadat mig, och den som skadar mig har skadat Gud. Och den som skadar Gud – snart kommer Han att ta honom.” (Sunan al-Tirmidhi, nr 3862, *Boken om dygden*)

Sahaba i historieböckerna

Efter Profetens ﷺ död spreds sahaba över olika områden. De bosatte sig i Mecka, Medina, Basra, Kufa, Egypten, Maghreb, Khurasan och Samarkand. Där undervisade de människor i deras religion, lärde dem islams riter och återberättade Profetens ﷺ hadither.

Lärda började mycket tidigt skriva böcker om deras liv, dygder och berättelser. Detta började redan under det andra århundradet efter hijra med Waki' ibn al-Jarrah, 'Ali ibn al-Madini och andra stora lärda. Det äldsta verk som nått oss från den perioden är *Fada'il al-Saaaba* av Imam Aamad ibn Hanbal, samt *al-Tabaqat al-Kubra* av Ibn Sa'd, där ungefär en tredjedel av boken ägnas åt sahabas biografier.

Därefter följde många verk som ägnade särskild omsorg åt denna disciplin. Metoderna varierade: vissa fokuserade på sahaba i en viss region – Medina, Kufa, Levanten, Indien – andra på specifika grupper, såsom emigranterna, ansar, de som begravdes i al-Baqi', deltagarna i Badr, Profetens ﷺ hustrur, hans familj eller de fyra rättleda kaliferna, eller de tio som lovades paradiset.

Bland de största verken i denna disciplin finns:

- *al-Isti'ab fi Asma' al-Saaaba* av Ibn 'Abd al-Barr
- *Usd al-Ghaba fi Ma'rifat al-Saaaba* av Ibn al-Athir
- *al-Isaba fi Tamyiz al-Saaaba* av Ibn Hajar